

Porhóban

Tripolszky Gézának

A TEMETŐ

A fiákeresnek nem maradt ideje felszerelni a szánkót, oly gyorsan jött az első hó. Ő, a temetőőr, Géza és én úgy szétrugdostuk a havat a felsővárosi temető hátsó kapuja környékén, mintha egy tiszaparti gyereksereg itt vívta volna első hócsatáját.

Nem találtuk a sírját.

Nem is látszott temetőnek a temető. Mintha az egész csak díszlet lett volna egy szép nagy kristályfehér színpadon. Mintha nem valóságos hullák rothadnának, nem valóságos csontvázak korcsosodnának a porhó alatt, mélyen a földben.

Hóból kibontott korharló keresztek, megbolygatott, halottaknap koszorúk és félremozdított keresztretkötözött virágsokrok maradtak mögöttünk a hófúvásban.

Tegnap megkérdezhettük volna az anyját pontosan, melyik sorban keressük a sírt.

A tizenkilenc éves korában elhunyt
Tóth József

AZ ASSZONY

Hetvenkétéves az asszony. Három lánya a világban. Jóska a temetőben. Az ura is. Isonzótól rokkantán jött haza. Tizennyolcban a spanyol idején ment el. Es az asszony felnevelte a négy gyereket.

Most disznót etet. Gézával az udvart nézzük.

Megvan még az eperfa is. Harminc évvel vénebb. Agái telerajzolják a hófelhős eget. Minden ág tör, szigony, bütykös könyörgő ujj: ostornyél, fényugárkoszorú. Amikor a fa fiatal volt és lombos, alatta pattogott a véső a kőben, szántott a fadarabban. A szomszéd Gyuró ott sündörgött Jóska körül, ha köllött, ha nem. Ki is nevezték a többiek Jóska inasának.

Megvan még a vasfazék is a kút mellett.

Es a göré is. Lécrácsa mögött már feljött a koraesti holdkaraj. Fagy.

A göré volt a színház. Még jegyeket is árultak. Kiöltöztek, kimaszkírozták magukat a gyerekek és színházat játszottak. Hej, volt is nagy riadalom, ha az előadás alatt Jóska teleszívta a vasfazék-ból anvia méhészfecskedőjét és a lécek közül jól nyakonfűccsölte a szereplőket! Gyuró, az inas táncolt örömeiben.

Csengő leánykacaj, méhzümmögés a csendes udvaron. A kamrában mézeskannák sorakoztak, a házban meg az almárium lapján mákoskelt lapult a törölközőben.

A HÁZ

A befejezetlen kalapácsos ember a gangasztalon áll. A szobában Jóska szobrai.

A konyha olyan, mint akkor, amikor a nagybeteg Jóska Zág-rábból hazajött, benne feküdt, és már visszahullott a keze, nem tudta az ágya szélén ülő Gézagyereket lerajzolni. Talán azóta sem változott ez a konyha, amióta először a falra került ez a feliratos falvédő:

»Férjem szereti a vizet.

(Ha nincs pénze s más nem [fizet].«

A hetvenkétéves asszony ül a széken. Eldicsekszik Gézának, hogy már öt unokája van. Es elmondja, hogy a lányok menyinyit piszkálták Jóskát az aktok miatt (így mondta: aktok), de Jóska csak dolgozott tovább és annyit mondott:

— Mennyetek a dógotokra.

Ha az ember így ül a házban, előkerülnek az ereklyék.

AZ ÚJSÁG

A négyoldalas Sentai Újság 1935 június 12-i számának harmadik oldalát nézem.

Nagybetűs cím: »Több száz szokolista részvételével fényesen sikerült a sentai szokolnap«.

Ugyanakkora betűs cím: »Szigorú rendelet az autókat megdobáló rakoncátlan gyermekek megfékezésére« (rendőrfőkapitányi rendelet).

Fenn a jobbsarokban:

TÓTH JÓSKA

Ismét szegényebbek vagyunk az igárettel. Ismét eltűzött valaki kőnkönk, aki valami szépet, nemeseget, egyet akart. Hódos utalok tudok, fejfele nézett arra, amerre elérhetetlen tisztá magasztában az évek Mivoltait váltva látni, hogy annyi másnak nála sem adta meg a botlását. A test nem bírta a közeli a lélek röpke Tóth Jóska is a kőben visszatér oda, ahonnan az anyóid szerető leleke körénk kivette. Talán a földéne azért követelte vissza a fiát, mert nem miközben vált, O egy szebb, jobb, tisztább világban a lélek világában élt s ki tudja, az évek vitára milyen durva közel rázta, joia meg az O árékony drága megváltást. Ki tudja mitől kimélte őt meg a Gőz, a vesztesek csak mi vagyunk. De benne testvérünket, barátunkat, bizalmas reménygúnket veszítjük el. A kőlélek napzárások s a kőnkönk nek ezoborokozás, a kőnkönk a föld nyomorúság helyén az anyóidkat mintázza. Mi hi megadunk nek hieszük, hogy Tóth Jóska megváltást meg. Ezért megváltást s kőnkönk megváltást, emlékeztetőre nek a kőnkönkkel szeretjük. Tóth Jóska nélkül maradt szegény ember.

A "HID" fiataljai

Ez alatt a HÍREK-ben egy rendőrkapitányi felhívás és egy rendőrségi hír között (Ki kell váltani a halászigazolványokat). »Talált női táská):

»Halálozás. Kedden hajnalban hosszas szenvedés után elhunyt Tóth Jóska, a fiatal és nagy reményekre jogosító szentai szobrász. Temetése délelőtt 9 órakor lesz.«

A SZÉNDARAB

A cipóvégek gazdátlanok maradtak a házban.

Azelőtt, ha a part felé tartott kimért, hosszú léptekkel, ritkán maradt el kezéből a hatalmas karraj mézeskenyér, vagy a ropogós, gyürkés cipóvég.

A gyerekek tudták Róla, hogy mit tud. Becsülték. Nagyon szerették. Ő volt a varázsló, akinek szelíden engedelmeskedett a diófiadarab, akárcsak a kődarab. Miért né hallgatták volna szavát? Nagyobb hatalma volt a világban, mint a káromkodós, pofoszkodó felnőtteknek. Talán még a madarak nyelvét is tudta! A széndarab mindig ott volt a zsebében. Hej, de nagyokat lehetett nevetni, ha odaállt valamelyik szép tiszta deszkakerítés elé és rajzolni kezdett!

Homolya Laci bácsi kerítése is így fizetett rá. Milyen nagy volt az üdvvivalgás, amikor a lelkes publikum felismerte a rajzban az öreg fürdőcsószát: Torma Sándor bácsit.

Másnap Sándor bácsi megszólított az utcán egy öregasszonyt:

— Te Luca, ha én egyszer megfogom az unokádat...

A TISZA

Az ember, akinek a levél szólt, az utolsó levél, csendes, higgadt ember. Az asszony, akinek az utolsó levél szólt, ruhateregetésből jött le a padlásról. Gyerekek nincs.

— Itt neveledett mind a Tiszaparton. Csak éppen enni és aludni jártak haza...

— Jaj, Jóska, mé-
szaladsz... szaladt
le a Tiszára...

— Nagyon szerete-
te a gyerekeket...
Ilinkát szerette a
legjobban...

— Mindig együtt
vótak...

— Adjon, nenus,
húsz dinárt, majd
veszek fát... Majd
meglátja mit csinál-
lok magának...

Ülünk a tiszaparti
házban. Könnyes-
szemű asszony kezé-
ben tartja az emlé-
ket: töviskoszorús
halászcáru krisztus-
fejet...

A LEVÉL

Kedves Pityu bá-
tya és Kereszt A-
nyám!

Bizony már ideje,
hogy maguknak is
írjak valamit, de
sajnos, el lustálkod-
tam meg nem tudom
a címet sem! Remé-
lem megbocsátá-
nak?

Mi újság odaha-
za? hideg van-e,
mit csinálnak, talán a Sógorom
nincs is Zentán? vane munkája?
Itt esik a hó és hideg van, én
meg már hét hónapja fekszem,
először kaptam sziv burok gyula-
dást, aztán ízület gyuladást, és
még mindig élvezem, sajnos, már
pedig meguntam allaposan.

K. Köröszty Anyám! voltam egy
honappal ezelőtt »röntgenen« és
egy pár nap mulva megint me-
gyek, lefényképezték a csigolyám
és most megint, majd a 2 képet

most össze nézik és úgy kezelnek,
átlítólag »Reumatikus ízület gyu-
ladás«om van, a csuklók nem mű-
ködnek rendesen és állandóan fáj-
nak, most volt épen itt az Orvos
és már nem szedem a porokat,
édig 340 felül vetem be, és meg
engedték, hogy egy kicsit mász-
káljak, de természetesen a szo-
bában.

Hogy vannak, mit csinál a Luca
mama? fáj-e még a lába, hideg
vane Zentán, mit csinálnak? a

Tóth József: Tiszaparti pletka

Kollerék meg a Bözsenéni, Matyi bácsi, Jani bácsi hogy vannak? haragszik-e még a Koller Eta rám? mongya meg neki hogy ugyis csak én leszek az igazi öcse és ne haragudjon.

Mit csinál a Pityu bátyám azaz sógorom, otthon van-e. Tisztelem és becsülöm az Oreg Koller sógorom, mert a rokonság közzül ha bár keveset is de ő adot vallamit mikor utaztam, és ennek igazán örülök, nem fogom elfelejteni. Most tervezek Apámnak egy gyönyörű sir emléket, ha Istensegit meg is fogom csinálni.

Most nem járok iskolába, majd csak júniusban megint, az iskolában engem Gömbös-nek hívtak meg Tattárnak, mert volt a Színház részére egy hatalmas Kapitoll model kell készíteni és még az nap átt szállítani, én elsőben jártam és azt a negyedikesek csinálták, de nem lettek kész, már csak négy óra volt hátra, akkor fell hívatott a Profeszor és monta, hogy csináljam, azaz próbáljam én is, én irtó gyorsan megcsináltam magam egyet és szépen, mert papirbol kellett pozitívot meg csinálni, akkor be hívtak az irodába és az Igazgató meg dicsért, monta hogy ilyen csak Magyar lehet, ellenben a kolegák meg csufoltak és gunyoltak, ha ell mentem munkámtól akkor össze rombolták és én ujbol keztem, tudták, hogy ugysem mondom meg a Profesornak.

Most kaptam itt egy gyönyörű műtermet, de sajnos nem használhatom most.

Már ugy szeretnék legaláb egy kicsit dolgozni, de még nem engednek.

Különben minden jól koszt ki-tűnő, van saját szobám, és Műtermem, fürdők tusokal minden szombaton meleg víz, színház, Kápolna, sport terem, patent gőz mo-

soda, tető terasz, lift közlekedik le föl, ez mind itt ebben az épületben van, négy emeletes, minden jó! Csak rengeteget kell tanulni elméletileg.

Csokolok mindenkit
Jóska. T.

Cimem:

Konvikt. Krivina.

Tvrtkova 5.3.

Zágreb.

Ez a levél több mint egy riport. Ez a levél meztelen okmány.

AZ ORVOS

A váróteremben egy férfi volt előttünk. Utánunk még jöttek betegek. Egymásután. Sietnünk kell!

Az orvos emlékezett Jóskára.

Krónikus mandulagyulladás, vesegyulladást és súlyos szervi szívbajt mondott, amely sokizületi gyulladásnak volt a következménye: Így jött haza a zágrebi klinikáról, és ez vitte el.

Erre emlékezett az orvos. De azt elhallgatta, hogy ingyen látogatta a súlyos beteget. Nem emlékezett már a sok vizsgátló szóra sem, amit a gyógyíthatatlan tizenkilencéves művész hallott föle a halálos ágyon.

Az édesanya nem felejtette el. Tegnap a konyhában, amikor szemtől-szembe ültünk, elmondta még azt is, hogy az orvos soha nem fordított hátat a betegágy-nak. Hátrálva közelítette meg az ajtót és még az ajtóból is mondott pár jó szót, vizsgátló gondolatot.

AZ ÁLOM

Még most sem szűnik a hőésés.
Nagyokat csúsznak a lovak.

— Még ma főszerelem a szán-
kót — hallatszík a bakról.

(Jóska után egy év múlva Ilon-
ka is meghalt. Veszett kutya ha-
rapta meg.)

Ekkor álmódta Simon Böske,
hogy a töltésen, a végtelen tölté-
sen, tarkasátrú cirkuszoskocsi dö-
cögött. A saroglyában Jóska és
Ilonka ültek. Es lóbálták a lábú-
kat.)

Zenta, 1957 december 3-án.

Tóth József: Hajósok

